

גליון מספר 17 \ סיוון התשפ"ב

פִּיסַת מְדִבְרָ וְהָר

העלון החודשי של מרכז סיוור
וליימוד סוסיא

תוכן העניינים

מהנעשה במסו"ל סוסיא / עמוד 3

"בְּנֵי חַ שְׁלֹה" - תנ"ך במדבר ובהר / עמודים 4-5

מעשה שהיה... היום לפני / עמוד 6

"שְׂאוּ-מָרוֹם עֵינֵיכֶם..." – הפינה האסטרונומית / עמודים 7-8

טבע בעונה / עמוד 9

מדור מיוחד לחודש סיוון / עמוד 10-11

מה חדש במסו"ל סוסיא?

איזה כיף לסכם חודש חגיגי כזה, כשהטעם של יום ירושלים ודגלי ישראל מונפים עוד לא עבר..

זכינו במוצאי יום הזכרון- ערב יום העצמאות להרים טקס מעבר לכל תושבי היישוב סוסיא, קצת להכיר יותר מקרוב, להתחבר.. וכמעט בלי לנוח, המשכנו לערב שירי ארץ ישראל הישנה והטובה באתר של סוסיא העתיקה עד אור הבוקר, כמו כל שנה. זה היה אושר צרף.

אם לא שמתם לב, אז עם בוא הקיץ התחילה גם עונת "לילות לבנים". פעם בחודש, ליל יום חמישי שהכי קרוב לירח מלא אנחנו יוצאים לחוצה מדבר יהודה ממערב למזרח, כל פעם בדרך אחרת. בטיול הראשון יצאנו מהיישוב מעון, וסיימנו בנחל ערוגות כולל טבילה נעימה בבריכות העליונות. שווה להתעדכן, הטיול הבא יוצא כבר בחמישי הקרוב, והוא יצא מכרמל לנחל משמר. גם סדרת סיורי אצלינו בחצר בשיאה ובל"ג בעומר הכרנו מקרוב את האיזור של מעלה חבר. היינו בבני יקין, בגבעת האנטנה ופגשנו אנשים שחוו את האירועים במקומות האלו מקרוב. אם לא הייתם, אל תתבאסו, יש לכם הזדמנות להצטרף אלינו לטיול הבא ביום שיש ב תמוז, טיול פתיחה לחופש הגדול!

החודש הזה גם הוצאנו קמפוס גליל עליון למטיילי "חבלים ומקורות", בהדרכת דורון שר אבי. זאת חוויה בלתי נשכחת, ללכת בשבילי הגליל עם תנ"ך ומשנה ביד ולהבין את המרחב בראי התקופה. תודה רבה לדורון!!

הקיץ כבר כאן.. כדאי לעקוב!

- נודד במדבר יהודה לבנות המסיימות כיתות ט-יא, ימים ראשון עד שלישי כז- כט סיוון. לינת שטח, טבילה בגבים, תצפיות מרשימות ועוד הרבה דברים טובים ומשמחים שנפגוש בדרך..
- קייטנת סיירים וסיירות, לבוגרי כיתות ז-ח. חמישה ימים בסוסיא של שטח, טיולים, והרבה כיף ויחד. זה יקרה ב יא- טו תמוז, ראשון עד חמישי
- מתחם האירוח שלנו יקבל אותכם בברכה במהלך החופש הגדול, ואם תגיעו בשלושת השבועות של "בין הזמנים" (מתשעה באב עד ר"ח אלול), תזכו גם לתוכנית למשפחה של טיולים, סדנאות ועוד..

"כְּרִים שְׂדֵה" - תנ"ך במדבר ובהר - אהרון פיינסילבר

הגדה המערבית

בימים אלו אנו חוגגים ומציינים 55 שנים לסיומה של מלחמת ששת הימים, מלחמה בסופה זכינו לחזור אל נחלת אבותינו ממנה נותקנו במלחמת העצמאות. מדינת ישראל זכתה בשטחים גדולים וחשובים, שטחים בהם טמון סיפורו של עמנו, ובייחוד בשטחי יהודה ושומרון.

לפני כחודשיים כינה רה"מ נפתלי בנט את שטחי יהודה ושומרון "הגדה המערבית". רבים נזעקו לנוכח אמירה זו, עקב כך ששם זה לטענתם משמש את הנרטיב הפלסטיני. אין כוונתי להביע את דעתי בנושא, אך אזמין אתכם למסע מרתק בעקבות שמו של חבל הארץ הנקרא כיום "יהודה ושומרון".

מהיכן צמח שם זה? מה חשבו על כך בוועדת השמות? ואלו הצעות הועלו על שולחן הוועדה? כתבה ראשונה בסדרה!

במהלך השנים שלאחר מלחמת העצמאות בעת שנחתמו ההסכמים עם ממלכת עבר הירדן, שימש השם "הגדה המערבית" כשם בו זיהו את יהודה ושומרון. עם סיומה של מלחמת ששת הימים המשיך שם זה להיות שגור בפי הצבא. כבשנו את השטח ויחד אתו ירשנו את השם. את השינוי התחילו להרגיש דווקא בין דפי העיתונים שאט אט החלו להשתמש במונח "יהודה ושומרון" במקומו של הכינוי "הגדה המערבית", אך עדיין הביטוי הרווח היה "הגדה". הדיון המשמעותי בנושא זה החל בשאלתה קטנה של חבר הכנסת – אליעזר שוסטק. הוא היה חבר סיעת "המרכז החופשי", סיעה שחרטה על דגלה את חזון ארץ ישראל השלמה. אליעזר קבל בפני השרים וראש הממשלה לוי אשכול על השימוש בשם "הגדה המערבית" במקומו של שם עברי ראוי כמו "יהודה ושומרון". אשכול בתשובתו לאליעזר ענה:

1. השם "יהודה ושומרון" הוא השם שצריך לשמש את דוברי הממשלה ושלטונות הצבא.
2. שאלה נכונה שאלת, דברך אלה ראוי שיהיו נר לרגלי כל דוברי הממשלה.

למחרת היום בו הועלתה השאלתה נאם משה דיין בפני סטודנטים בבנייני האומה. לאחר שסיים את דבריו נשאל מספר שאלות ובאחת מן התשובות שנתן התבטא בשם "יהודה ושומרון". "אינני מעלה על הדעת שאפשר להוציא מתחום הזיקה של העם היהודי במולדתו אותם החבלים של יהודה ושומרון שהיו ערש העם היהודי" (דבר 07/02/1968). לכאורה מימש דיין בזאת את תשובתו של אשכול לאליעזר שוסטק. אך היה גם מי שלא כל כך התחבר לשם "יהודה ושומרון" והסיבה לכך ממש לא הייתה קשורה לכיבוש זה או אחר כי אם לעניין עקרוני ביותר! כשבאים לתת שם למקום או אזור בארץ, העיקרון הראשון שעומד למבחן הוא מציאת השם המתאים במקורות.

פרופסור חיים גבריהו, שהיה יו"ר החברה לחקר המקרא, התנגד לכינוי ובשל כך פנה במכתב למשה דיין. גבריהו קבל בפניו של דיין על כך שהשם שומרון מנציח את השם האשורי שניתן לאזור ואילו השם העברי הראוי הוא "יהודה ואפרים". לגבריהו היו מספר טיעונים:

- א. נחלת אפרים מקומה באזור השומרון.
- ב. בחזון אחרית הימים מדברים הנביאים על איחודם של אפרים ויהודה ואם כן ראוי כי השם אפרים יונצח יחד עם יהודה.

דיין, שהתרשם מהרעיון, ענה לגבריהו כי שינוי שכזה כפי שהוא מבקש יכול להתקבל רק בהחלטת ממשלה. ואכן הוא העביר את הבקשה ליעל עוזאי, מזכירת הממשלה, בבקשה שהדברים יעלו לדין על שולחן הממשלה.

הבעיה הייתה שרה"מ לוי אשכול, לא כל כך אהב את הרעיון וחשש שלהעלות דבר כזה לדיון בממשלה יסבך אותו יותר. גם כך יש לו מספיק צרות על הראש, חשב, ולמה לפתוח בעוד דיון שיעורר מחלוקות גדולות. אשכול שלח את יעל עוזאי להתייעץ עם חוקרי האוניברסיטה העברית. רקטור האוניברסיטה נתן רוטנשטריך פנה אל בנימין מזר, שענה לו כי אין שום בעיה בשימוש בשם שומרון, שם שניתן לעיר הבירה של ממלכת ישראל עוד בימי עומרי. זאת ועוד, מן הראוי כי דווקא השם "יהודה ושומרון", שם שהשתרש והשתמר לאורך הדורות יותר משמות אחרים, יהיה זה שיינתן לאזור שעד כה כונה "הגדה המערבית".

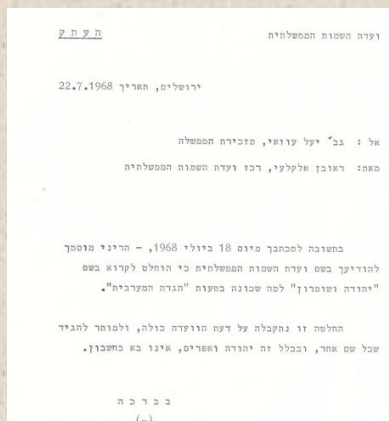
הפולמוס נמשך גם לאחר שהגיאוגרף וחוקר א"י דוד עמירן פנה אף הוא לאשכול, לאחר שקרא באחד מן העיתונים כי יש מי שמציע להחליף את השם שומרון באפרים. הוא קבל על כך והסביר לאשכול מדוע השם שומרון הוא הראוי.

בסופו של דבר, כדי למנוע התפתחותו של פולמוס, הובאה ההכרעה לפני ועדת השמות הממשלתית שקיבלה את השם "יהודה ושומרון" וביכרה אותו על פני השם "יהודה ואפרים". בכך נגמר הדיון.

עוד לפני שהכריעה הוועדה על השם "יהודה ושומרון" התקיים לו דיון מרתק בין חבריה, שם הובאו שלל הצעות לשמות המתאימים ליהודה ושומרון. חברי הוועדה בחנו את השמות התנ"כיים לאזור זה וכל אחד העלה את השם שבעיניו הוא הראוי ביותר.

אלו שמות הם העלו? מדוע "הגדה המערבית" היה שם לגיטימי בעיניהם ואלו שמות מתאימים הם הביאו מן התנ"ך? על כך ועוד בכתבה הבאה!

[מקורות- בלוג ארכיון המדינה "ישראל הסיפור המתועד"](#)

מכתב מזכיר ועדת השמות הממשלתית על החלטת הוועדה בנושא

התייעצות מזכירת הממשלה עם רקטור האוניברסיטה העברית

מעשה שהיה... היום לפני... - מוריה שריד

הבוגד שלא בגד מעולם

הימים ימי ראשית מדינת ישראל, עיצומה של מלחמת העצמאות. במהלך המלחמה נפגעו כמה מקומות אסטרטגיים של תשתית המים בירושלים. החשש הגדול היה שהפצצות אלו יחשפו סדנאות סודיות לייצור נשק. בישראל חשדו שישנו בוגד אשר מסר את ידיעות לירדנים על מיקומם של הסדנאות. מכיוון שהמתקנים זקוקים לחשמל, נבדקה האפשרות האם אחד מהאנשים העובדים בחברת החשמל הוא המרגל. אנשי המודיעין החלו לעקוב אחרי אנשים שנחשדו בכך ואחד מהם היה מאיר טוביאנסקי.

מאיר נולד בליטא ועלה ארצה בשנת 1925. בימי מלחמת העולם השנייה שירת בצבא הבריטי, סייע להשיג נשק בצורה לא חוקית עבור ההגנה ואף סיכן את חייו בתפקידים חשאיים למען הארגון. הוא עבד בחברת חשמל ובמלחמת העצמאות והיה אחראי על שדות התעופה של ירושלים.

בנימין ג'יבלי שהיה ראש הש"י (שירות ידיעות) ואיסר בארי שהיה ראש המודיעין הצבאי בתקופה זו האשימו את טוביאנסקי על פי חשדות שאינן מבוססות דיין.

בכ"ג סיון תש"ח (30 ביוני 1948), כאשר טוביאנסקי חזר משוק הכרמל הגיע ג'יפ ועליו 4 קציני מודיעין - בנימין ג'יבלי, איסר בארי, דוד קרון ואברהם קדרון. הם עצרו אותו והביאו אותו אל בית ג'יז, כפר ערבי נטוש, שם ערכו לו חקירה ומשפט שדה שהעדים הם עורכי המשפט. לאט לאט הבין טוביאנסקי במה מאשימים אותו.

בתחילה מאיר הכחיש אך בשלב מסוים הצליחו להוציא מפיו הודאה שהעביר מסמך, אולם טוביאנסקי חשב שמדובר במסמך אחר. מה גם שהמסמך המדובר הועבר לאחר ההפצצות וללא כל קשר לריגול. טוביאנסקי לא זכה לערעור, ודאי שלא לבקשה אחרונה.

לאחר משפט השדה, קציני המודיעין גזרו גזר דין מוות על אדם חף מפשע. כיתה מחטיבת הראל שהייתה במקום הסבה את תפקידה באותה עת לכיתת יורים. מולם עמד אדם הלבוש בגדי חאקי שתוך שעות ספורות עולמו התהפך ונגזר עליו על לא עוול בכפו גזר דין מוות. בטקס צבאי המפקד צועק "אל הבוגד, כדור אחד - אש!" טוביאנסקי, האדם היחיד במדינת ישראל שהוצא להורג, נופל. הוא נקבר בבור על יד בנין נטוש בבית ג'יז.

כעבור חודשים רבים אלמנתו של מאיר טוביאנסקי שלחה מכתב קורע לב לראש הממשלה דוד בן גוריון והוא הורה לפתוח בחקירה של האירוע. בחקירה התברר שטוביאנסקי לא ריגל ולא בגד. גופתו הועברה לבית עלמין צבאי ולבסוף נטמן בהר הרצל. על קיברו נכתב "נהרג בשגגה".

ביום הזיכרון השנה שמעתי את הסיפור הזה מעל קיברו. הסיפור זיעזע אותי מאוד וראיתי לנכון לכתוב עליו. אנו נוטים לחשוב שיש הילה סביב דור הקמת המדינה ובעיקר כלפי מנהיגיו. הילה זו נתנה להם בעיני עצמם לגיטימציה לפעול ללא ערכי מצפון ובחשיבה שהם עושים את הדבר הנכון. אנו כאן כדי להסיק את המסקנות מסיפור זה, שאין המטרה תמיד מקדשת את האמצעים ואנו פה כדי להזכיר את הסיפור ולעשות תיקון לעוול ההיסטורי.

שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם... – הפינה האסטרונומית- יסכה בן הר ועדי בהלול

מחיטה משוגעת לחיטה של מלכות

"שפעם אחת אמר המלך לאהובו, השני למלך, באשר אני חוזה בכוכבים, רואה אני שכל התבואה שידגל בשנה זאת - מי שיאכל ממנה יהיה נעשה משוגע, אם כן יטכס עצה. וענה לו: שעל כן יכינו בעדם תבואה שלא יצטרכו לאכול מתבואה הנ"ל. וענה לו המלך: אם כן כשאנחנו לבד לא נהיה משוגעים. וכל העולם יהיה משוגע אז יהיה להפך (ולהכין בשביל כולם אי אפשר) שאנחנו יהיו המשוגעים. על כן בוודאי נצטרך גם כן לאכול מהתבואה. אבל רק זה שנשמך סימן על מצחנו שנדע על כל פנים שאנחנו משוגע. שאם אהיה מסתכל על מצחך וכן כשתסתכל על מצחי - נדע מהסימן שאנחנו משוגע." (החיטה המשוגעת) כוכבי אור- סיפורים נפלאים מרבינו ד')

אנחנו בפתחו של חודש סיוון, חגגנו את חג השבועות שנקרא גם חג הקציר - קציר החיטים. תקופה זו סובבת סביב הבשלת החיטה וקצירתה ואין זמן מתאים מזה לעסוק בחיטה ממבט אסטרונומי.

החיטה שאנו מכירים כיום שונה מהחיטה שגדלה בר בטבע. לפני כ-10,000 שנים החל התהליך הארוך של ביות החיטה. בתהליך זה ברר האדם חיטים בעלות תכונות מתאימות לצרכיו ופיתח זני חיטה המותאמים לגידול ואף תלויים באדם לקיומם.

ביות החיטה הביא למהפכה אדירה בתולדות האנושות. הוא סימן את תחילתה של המהפכה החקלאית, ובזכותו עבר האדם מאורח חיים של ציד-לקט, שנודד ממקום למקום בעקבות מזונו, לאורח חיים של יישוב קבע. בזכות ביות החיטה התפתחה החקלאות ואיתה גם התרבויות החומריות, החברתיות והרוחניות המוכרות לנו כיום.

סביב החיטה התפתחה גם תרבות אסטרונומית. אם תסתכלו על השמיים בימים אלה של סוף האביב ותחילת הקיץ תראו שני כוכבים בהירים במיוחד, האחד היותר אדמדם נקרא ארקטורוס והוא מקבוצת רועה הדובים ואילו הכוכב השני הכחלחל הוא ספיקה - כוכב האלפא של מזל בתולה.

בשביל למצוא אותה בשמיים נמשיך את הקשת הגדולה שמתחילה בידית של העגלה הגדולה, נעבור דרך ארקטורוס ובהמשך אותו המסלול נגיע לספיקה.

ספיקה הוא בין כוכבי השבת הבהירים ביותר בשמיים, מסתו היא כ-11 מסות שמש והוא מאיר בעצמה חזקה פי 2000 מהשמש שלנו.

ספיקה נמצא במרחק 260 שנות אור מאיתנו (שנת אור = 9,460,730,472,580.8 קילומטר), סביבו וסביב מזל בתולה אפשר לצפות עם טלסקופ בגלקסיות רבות ואף לראות את צביר הגלקסיות הענק "צביר הבתולה", שמכיל בתוכו גם את שביל החלב - "החבורה המקומית" אליה שייכת הגלקסיה שלנו.

שיבולים או שיבולת בלטינית נקראים ספיקה, הכוכב מייצג דמות נשית שמחזיקה בידה אלומת שיבולים. גם בציורי גלגל המזלות בבתי כנסת עתיקים נראית הבתולה עם שיבולים בידה. ספיקה אף זכתה להיות הצמח היחיד בשמיים, בשונה משאר קבוצות הכוכבים המזוהות עם גיבורים, אלים, בע"ח ושאר דברים שלא מעולם הצומח.

"רוח צפונית יפה לחיטים...רוח דרומית קשה לחיטים" (בבא בתרא דף קמ"ז). הימים שלפני הקציר הם תקופה רגישה מאד, האקלים נע בין שרב ללילות קרים, לרוחות מכיוונים שונים שמסכנים את הבשלת התבואה ואת הקציר עצמו - שהגררים לא יתפזרו לפני קצירת השיבולים. סביב הפחד מקלקול התבואה עליה עמל החקלאי במשך שנה שלימה נוצרה סגידה לאלת הקציר ופניות אליה במטרה שתסייע לכל העולם הקדום בעונת הקציר.

דווקא בתקופה זו בשנה, בחג השבועות, התורה מצווה עלינו להביא את שתי הלחם - הקורבן הראשון שהובא מהחיטים החדשות שגדלו בשנה זו, ולקיים את מצוות "מקרא ביכורים" שכל עניינן של מצוות אלו הוא לנתק אותנו מעבודת האלילים ולזכור שההצלחה שלנו תלויה בה' ולא בשאר גורמים חיצוניים כמו אלת הקציר.

קבוצת הבתולה נמצאת במרכז השמיים בלילות הקציר וקשה שלא לראות את הדמיון בינה לבין רות המואבייה, עליה אנו קוראים בחג השבועות. גם מגילת רות סובבת סביב עונת הקציר והיא עוסקת בעבודת אלילים - רות, הבוחרת לעזוב את ארצה, משפחתה ועמה בשביל לחזור עם נעמי לבית לחם, עיר התבואה, ולהיות חלק מעם ישראל.

אולי המבחן האמיתי לנטישת עבודת האלילים תלוי בחיטה ומתרחש סביבה וסביב קצירתה. בימים כאלה טוב שיש לנו את ספיקה שתזכיר לנו את זה.

"וּבָאתְ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְהִי בַיָּמִים הֵהֵם וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאֲבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּנָא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוּ לְפָנַי מִזֶּבֶחַ ה' אֱלֹהֶיךָ. וְעָנִיתְּ וְאָמַרְתְּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ:

אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וַיִּרְדַּ מִצְרַיִם וַיִּגְרֶ שָׁם בְּמַתִּי מַעֵט, וַיְהִי-שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עָצוּם וָרֶב. וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה. וַנִּצְעַק אֶל-ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עֲנִינוּ וְאֶת-עֲמָלָנוּ וְאֶת-לַחֲצָנוּ. וַיּוֹצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹת. וַיְבָאנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וָדְבַשׁ. וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי ה'. וְהִנְחַתּוּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, וְהִשְׁתַּחֲוִיתְ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ." (ספר דברים, פרק כ"ו, פסוקים ג'-ו')

"טבע בעונה" - אמונה מסליס

"שאו עיניכם וראו בשדות כי הלבנו לקציר"

כמעט בכל נסיעה בתקופה הזאת אפשר לראות בדרך שדות מוזהבים או שדות אחרי קציר, וממש לפני השקיעה השמש מכה בשיבולים וגורמת לשדות הבר להראות כאילו הם זהב נוצץ.

בתבואת החורף מצינו שתי עונות קציר:

הראשונה קציר התבואות **המבכירות**, שהן מיני השעורים (שבולת שועל ושעורים). מאוחר יותר נקצרות התבואות **האפילות** (חיטה, שיפון וכוסמין). יש שזרעו תבואה וקטניות במיוחד לחציר, ושלב זה נקרא **עשב** - כמו בכתוב "ונתתי עשב בשדך לבהמתך".

פסח, זמן **קציר השעורים**. בראשון לפסח צריך להביא את "עומר ראשית קצירכם". חז"ל אומרים שעומר זה השעורה, וממנה עשו את המצות והקלי, שאכלו בני ישראל לאחר שעברו את הירדן: "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח - מצות וקלוי ובעצם היום הזה". **אביב** - כינוי לשלב שמבשילה השעורה את גרגריה, חודש ניסן כונה בתורה חודש האביב, "היום אָתֶם יִצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב" (שמות י"ג, ד).

בלוח גזר (לוח גיר שנמצא בתל גזר וחקוקה עליו כתובת שהיא לוח שנה חקלאי) צוין "ירח קצר שערים" והוא יוצא באייר, אך בתלמוד מסופר שכבר בפורים אפשר לעמוד על קציר השעורה, בשביל שיהיה מוכן לפסח, באזורים חמים, בקעת יריחו וכו'.
עד קציר העומר אסרה התורה לאכול מיבול התבואה החדשה "ולחם וקלי לא תאכלו עד עצם היום הזה" (יהושע ה, יא)

קציר החיטים -

"שבעה שבועות... מהחל חרמש בקמה" (דברים ט"ז, ט')

הקציר, זה קציר החיטה, והוא כמובן יוצא בשבועות, חג הקציר. המצווה בשבועות היא להביא לחם מהתבואה של הקציר מאותה השנה. "הנותן גשם יורה ומלקוש בעיתו, שבועות חוקות קציר ישמר לנו" (ירמיה ה', כ"ד). החיטים היו הגידול החשוב ביותר. לפי המשנה מתייחס המונח קציר- לחיטה. בלוח גזר- חודש קציר התבואה ומדידתה "שלוש חודשים לאחר התחלת קציר השעורים- קציר החיטים" (רות רבה פ"ה). יום העבודה בקציר ארוך ומייגע. צריך להתחיל מוקדם מפני שצריך למהר ולסיים את הקציר מחשש פגיעת מזיקים **בקמה**- גובה קומתם של השיבולים המוכנות לקציר. הקוצר משכים קום מסיבה נוספת, שבזמן זה הטל עדיין רובץ על הקמה, ואין הגרגירים נשפכים מן השיבולים בשעת הקציר. מצבם של הגרגירים נקרא **כרמל** - אחד ממצבי הבשלה של התבואה. "ואם תקריב מנחת ביכורים, **אביב** קלוי באש, גרש **כרמל** תקריב את מנחת בכורין" (ויקרא ב, י"ד). כרמל, דרגת הבשלה לפני התייבשות הזרע, שעה שהוא מלא אך לא יבש לגמרי. כרמל, רך - מל: רך מלא. לא רך בחלב שלו אלא רך ונמלל, נתקשה מעט, וזהו השלב המובחר ביותר להביא את מנחת הביכורים.

מדור מיוחד לחודש סיוון - ירדן בר שאול

לְמַנְצַחַּ בְּנִגְיַת מִזְמוֹר שִׁיר:
אֶל־הַיָּם יִחַבְּנוּ וְיִבְרַכְּנוּ יָאֵר פְּנֵינוּ אֶתְּנוּ סֵלָה:
לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָךָ בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוֹעַתְךָ:
יִדְוֶךָ עַמִּים אֶל־הַיָּם יִדְוֶךָ עַמִּים בְּלָם:
יִשְׁמַחוּ וְיִרְנְנוּ לְאֲמִים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֲמִים בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה:
יִדְוֶךָ עַמִּים אֱלֹהִים יִדְוֶךָ עַמִּים בְּלָם:
אֶרֶץ נְתָנָה יְבוּלָה יִבְרַכְּנוּ אֱלֹהִים אֶל־לְהִינוּ:
יִבְרַכְּנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֶפְסֵי־אֶרֶץ: (תהילים, ס"ז)

לפני שנה, בערב יום ירושלים, פרצו מהומות קשות בכל רחבי ארצנו – ערבים אזרחי ישראל פגעו, פצעו ורצחו, שדדו והשחיתו, שרפו בתי כנסת ובתי מדרש והכאיבו לנו בגוף ובנפש. היו שאמרו שהתקופה הזו מזכירה תקופות חשוכות ורחוקות יותר בהיסטוריה שלנו כעם, בטרם הייתה מדינה יהודית לעם היהודי. היו שאמרו שזה רגיל וכבר עברנו את פרעה ונעבור גם את זה, ומנגד, היו שנבהלו ואמרו שאלו פרעות שחצו את הגבול, משהו שלא היה כדוגמתו עד היום.

גם בשנה שעברה, וגם השנה, כשהחמאס איים לפגוע בירושלים עיר בירתינו הקדושה – היו שאמרו "בואו שננה את מסלול ריקוד הדגלים המסורתי, למה להתסיס, בואו לא נעבור דווקא בשער שכם בדרך לכותל..."
ולי כל הדיבורים האלה הזכירו סיפור ישן שקרה, איך לא, בחודש סיוון.

לפני 41 שנה, בערב חג השבועות של שנת תשמ"א, בוצע "מבצע אופרה" – הפצצת הכור הגרעיני העיראקי שכונה "תמוז", על ידי מטוסי חיל האוויר הישראלי- פעולה שחיסלה סופית את חלום הגרעין העיראקי. כמו בהרבה אירועים בהיסטוריה של עם ישראל, גם בסיפורינו- בשטח לחמו החיילינו הגיבורים, ומלמעלה שמר עליהם הקב"ה.

המועד המקורי לתקיפה היה ו' באייר תשמ"א, (10 במאי 1981) אך ערב לפני, שמעון פרס- שהיה אז ראש האופוזיציה והתנגד לתקיפה בעיראק- שיגר מכתב אישי לראש הממשלה המכהן - מנחם בגין. במכתבו הוא ניסה להניא את ראש הממשלה מיציאה לפעולה. כמובן שבניסוחו הוא לא כתב מפורשות במה מדובר, אך כל הנוגע בדבר הבין גם הבין- "אני מרגיש שזוהי חובתי האזרחית העליונה ליעץ לך, בכל כובד הראש והשיקול הלאומי, להימנע מהדבר..." והוא המשיך והזהיר- "מה שנועד למנוע, עלול לדרבן... לעומת זאת, ישראל תהיה כערער בערבה. וגם לה יש ממה לדאוג. אני מצרף את קולי- ואין זה קולי בלבד- לאלה האומרים לך לא לעשות, ובוודאי שלא בעיתוי ובתנאים הנוכחיים".

כערער בערבה. הביטוי שהפך להיות שגור כביטוי בשפה העברית, לקוח במקור מספר ירמיה, פרק י"ז, פסוק ו'- "וְהָיָה כְּעָרְעָר בְּעַרְבָּה, וְלֹא יִרְאָה כִּי־יָבֹא טוֹב; וְנִשְׁכַּן חַרְרִים בְּמַדְבָּר, אֶרֶץ מְלָחָה וְלֹא תִנְשֵׁב." - בא להגיד על אדם שיישאר גלמוד, ופרס השתמש בו כדי להזהיר- אם ישראל תעז לתקוף כור של מדינה ערבית (שהרי למה להם כור אם לא לתקוף אותנו בעזרתו...) היא תישאר בודדה וגלמודה ללא תומך בעולם. ואם אתם שואלים אותי, מה טוב שאנשי כוחות הביטחון ומנחם בגין לא הקשיבו לפרס שהתנגד לתקיפה שתבטיח את שלום מדינתנו הצעירה.

אך בגין חשש שאם הידיעה על ההפצצה דלפה לפרס, אולי היא דלפה גם לגורמים אחרים פחות פטריטיים או גרוע מכך- לאויב עצמו. ולכן, בה' באייר, ערב היציאה לפעולה, עת עסקו הטייסים בהכנות האחרונות למבצע- הוחלט על ביטול הפעולה.

לאחר שציווה בגין, החימוש פירקו את הפצצות מכנפי המטוסים, והם גילו שלכמה מהן הרכיבו בטעות מרעומי השהיה קצרים בשניות מהמועד שחושב לפיצוץ האפקטיבי. הבדלים של שניות במבצעים כמו אלה הם גורליים!

לתקיפה עצמה, שהייתה בערב חג השבועות כמו שאמרנו- המטוסים נבדקו שוב ושוב עד שיצאו הכי מדויקים, הכי נכונים, והפעולה בוצעה בהצלחה.

אם שמעון פרס, שהוא אדם והוא בשר ודם, היה פותח שוב את ספר התנ"ך בירמיהו פרק י"ז, ובדק את הפסוק שנמצא ממש לפני פסוק ו'- הוא היה מגלה על מי נכתב הביטוי שהשתמש בו. "כֹּה אָמַר ה', אֲרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם, וְשֵׁם בְּשָׂר, זָרְעוּ; וּמִן-הַ יָסוּר לְבוֹ". אדם שבוטח באדם ולא בוטח בבוראו, בוודאי שיפחד. ועליו אומר הכתוב שיהיה כערער בערבה. לא על חיילי צה"ל הגיבורים שלאורך כל הדורות יוצאים למשימות ומלחמות, בשליחות עצומה להגן על עם ישראל, ולקדש את שם השם בעולם.

בפסוק הבא בתור, פסוק ז', אולי נכתבת לנו אפילו ערבות להצלחת חיילינו- "בְּרוּךְ הַגֶּבֶר, אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהָיָה ה' מְבִטְחוֹ." המתכון להצלחה זה לא לירא ולא לפחד, כי אתם, חיילינו האהובים- נלחמים בשם השם צבאות אלוקי מערכות ישראל.

לכבוד חג השבועות, כשאנו מסיימים תקופה של 50 ימים בהם ספרנו כל ערב את הימים והתפללנו וקיוונו לחזור לעבודת בית המקדש במקומה בעז"ה- אני רוצה לאחל לנו שנתחזק באמונתנו ונשאב ביטחון מאבינו ששומר עלינו בשמים.

בברכה שחותמת את הספירה בכל יום, ואיתה פתחנו, נכתב לנו- עם ישראל האהובים! בואו נזכור שה' הוא הנותן לנו כוח לעשות חיל, והוא התומך ועושה וגוזר ומקיים, וכשאנחנו חזקים, כשעם ישראל מעז ומראה את כוחו לעיני כל הגויים- אין לנו ממי לפחד! הגויים יודעים ומרגישים את זה. ובאותה מידה כדאי לנו לזכור שממש עוד מעט, כשהגאולה תגיע בעז"ה, כל הגויים והלאומים יראו גם הם את מה שאנחנו יודעים כבר מזמן- הקדוש ברוך הוא, אתה המלך.